

Prognóza dosahov reformy SPP EÚ a zmien po roku 2013

Vybrané problémy

MARIAN BOŽÍK

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva Bratislava
NITRA, 22.2.2012

1/38

Témy prezentácie

1. 3 kľúčové otázky návrhu novej SPP
2. Plnenie kritérií novej SPP na Slovensku a v jeho regiónoch
3. Dosahy návrhu novej SPP

✓ „Čísla samé osebe nedávajú zmysel. potrebujete k tomu kontext čiže príbeh, ktorý je omnoho dôležitejší ako akékoľvek číslo“ (Sedláček).

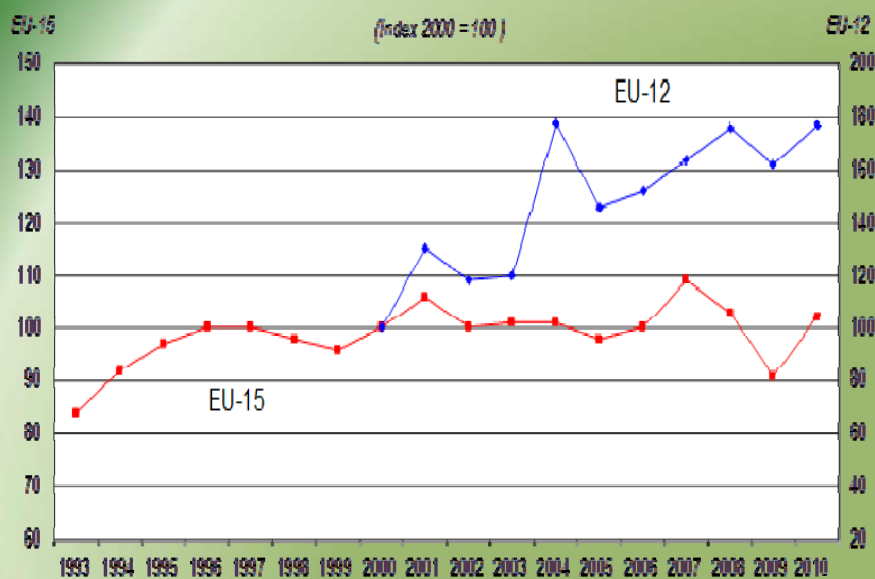
2/38

1. Kľúčové otázky, neistoty a riešenia v návrhu novej SPP

1. Distribúcia podpory medzi členské krajiny EÚ v návrhu národných obálok priamych platieb členských krajín EÚ
2. Stropovanie – limitovanie podpory pre veľkých príjemcov
3. Podmienky ozelenenia, ktoré so stropovaním priamo súvisia

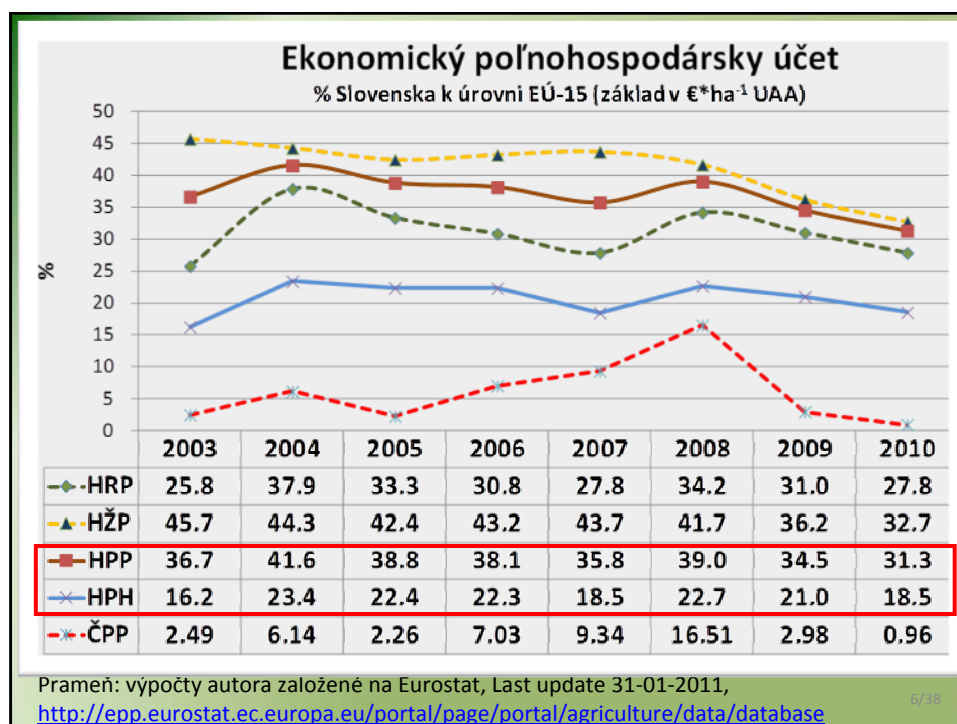
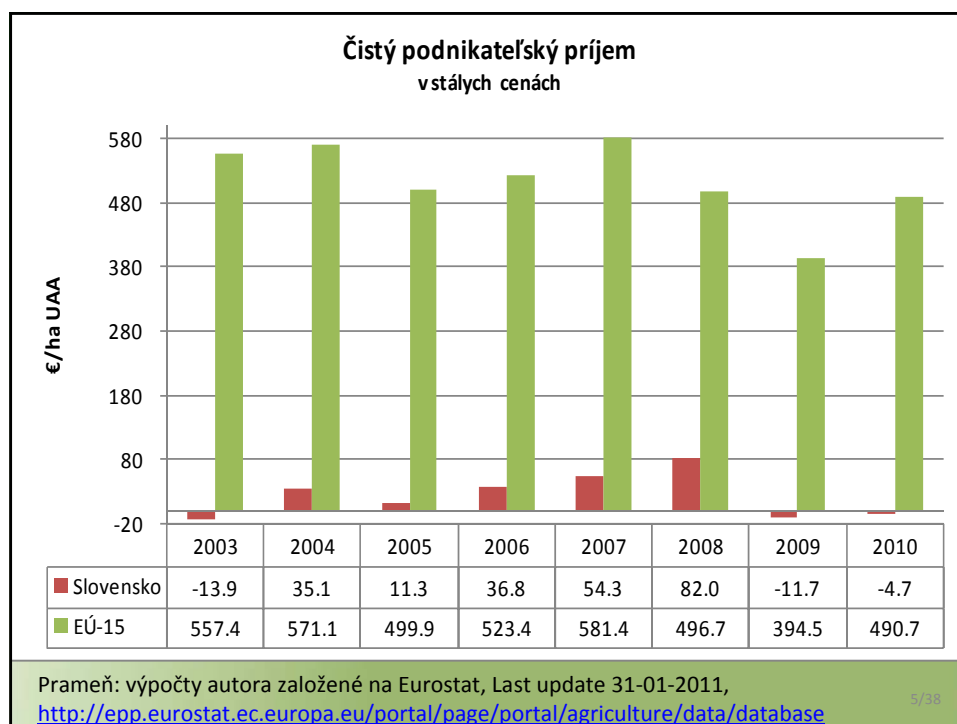
3/38

Vývoj poľnohospodárskeho príjmu EÚ (income per AWU in real terms)

Prameň: CAP post 2013 Impact Assessment, Annex 3: Direct payments (2011)

4/38

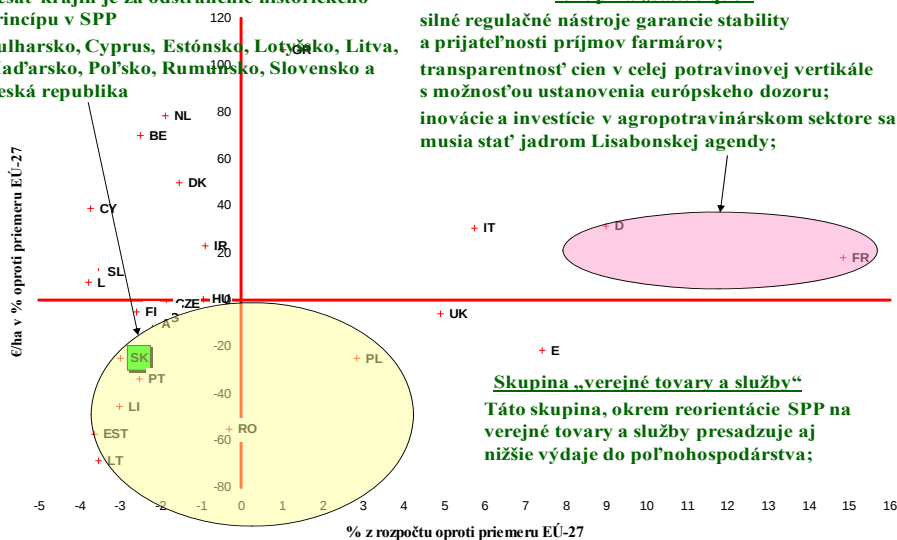

Priame platby - záujmové bloky

Skupina „flat-rate“ a zjednotenie platieb

Desať krajín je za odstránenie historického princípu v SPP

Bulharsko, Cyprus, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Slovensko a Česká republika

I. pilier

Skupina „status quo“

silné regulačné nástroje garancie stability a prijateľnosti príjmov farmárov;
transparentnosť cien v celej potravinovej vertikále s možnosťou ustanovenia európskeho dozoru;
inovácie a investície v agropotravinárskom sektore sa musia stať jadrom Lisabonskej agendy;

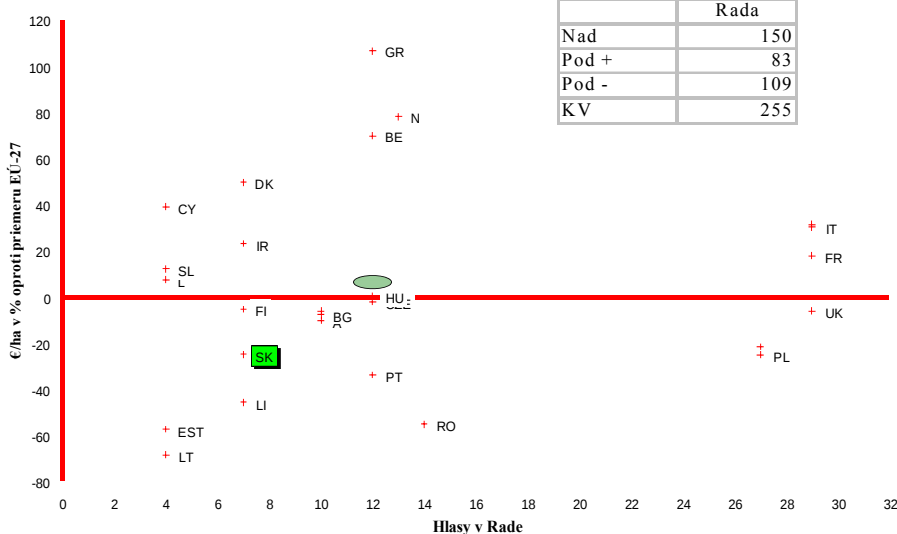
Skupina „verejné tovary a služby“

Táto skupina, okrem reorientácie SPP na verejné tovary a služby presadzuje aj nižšie výdaje do poľnohospodárstva;

Prameň: výpočty autora založené na dátach EP a Eurostatu

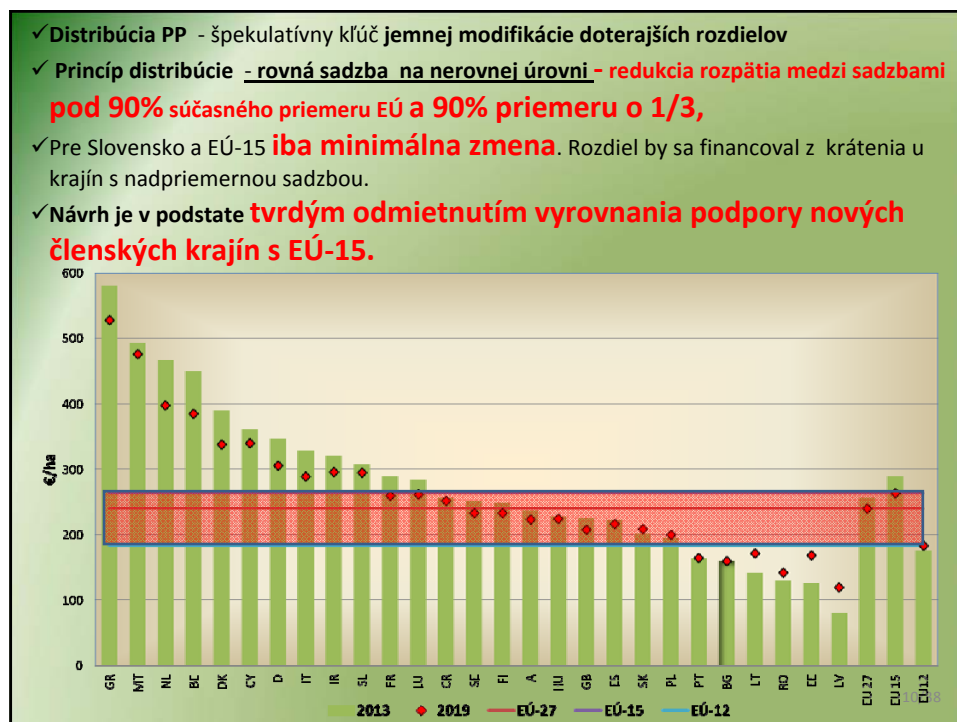
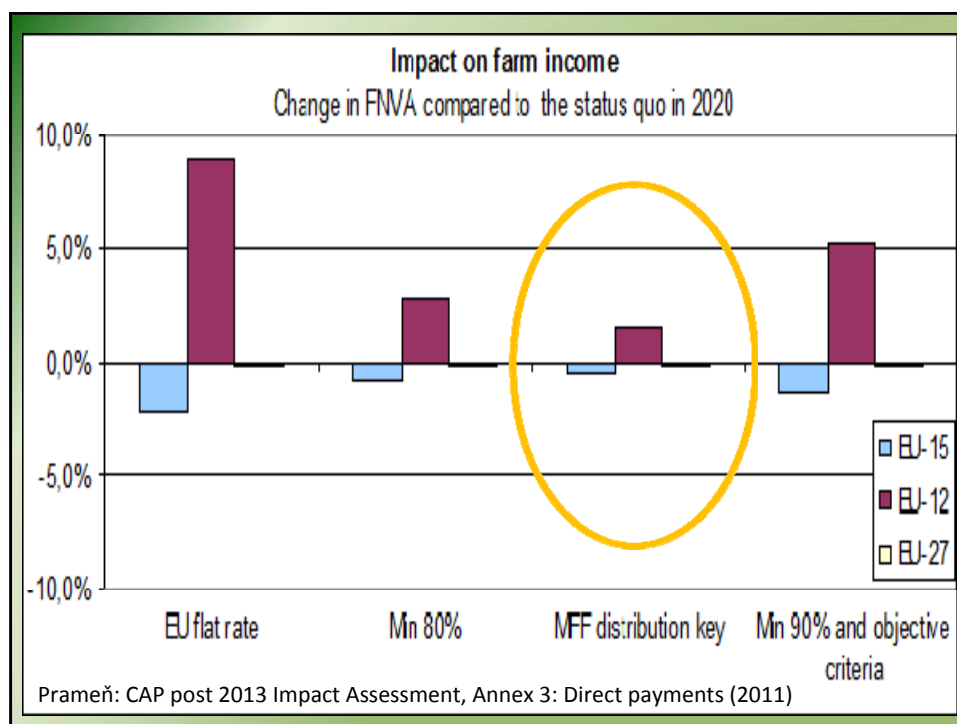
Pozícia Slovenska a vyjednávací sila

I. pilier - vyjednávací sila

	Rada
Nad	150
Pod +	83
Pod -	109
KV	255

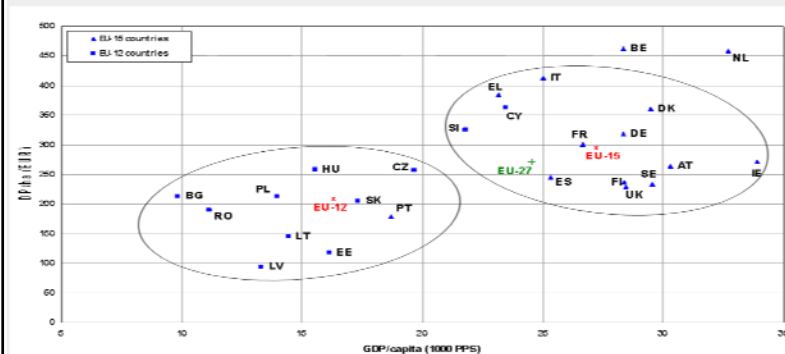
Prameň: výpočty autora založené na dátach EP a Eurostatu

Návrh distribúcie priamej podpory je:

- **najvýznamnejší z celého návrhu**, výrazne významnejší ako problém stropovania a ozelenovania;
- **konzervuje súčasné rozdiely**;
- naďalej deformuje trh, podmienky výroby a **zachováva dve kategórie krajín** EÚ-12 a EÚ-15 (rovných a rovnějších) **tak, ako tomu bolo aj do roku 2013!**

Priemerné priame platby na ha po ukončení fázovania (full phasing in) v členských krajinách EÚ a HDP na obyvateľa (priemer 2007-2009)

Prameň: CAP post 2013 Impact Assessment, Annex 3: Direct payments (2011)

Pozn.: ha = oprávnená výmera zo štatistiky LACS, EÚ-15 = 280 EUR/ha a 67 500 PPS/obyc, EÚ-12 = 802

➤ Záver v dopadovej štúdii EK EÚ :

- „Rovná sadzba EÚ - flat rate“ by viedla k masívnym zmenám v príjme farmárov vo veľkom počte členských štátov a to oboma smermi (+,-).
- V porovnaní so základným scenárom v roku 2020, v **EÚ-12 by sa príjem zvýšil o 8.9 %** a v **EÚ-15 by poklesol o 2.2 %**;
- V alternatíve návrhu EK EÚ je **zisk členských krajín z redistribúcie podstatne redukovaný** a je krytý iba časťou medzi súčasnou úrovňou priamych platieb a úrovňou 90% priemeru EÚ.
- V záveroch EK EÚ otvorene priznáva, že **ide o zachovanie súčasných rozdielov medzi krajinami EÚ** a tomuto cieľu prispôsobila aj kľúč, ktorý nemá ekonomické, ale o to **silnejšie má politické zdôvodnenie**.
- **V podstate sa teda aj podľa EK EÚ nielenže nič nezmení**, ale v prípade Slovenska zhorší a potvrdzujú to aj naše modelové simulácie.

Stropovanie - limitovanie podpory pre veľkých príjemcov

✓ **Objem priamych platieb pre farmu presahujúcich 150 tis. € bude redukovaný** nasledujúcim spôsobom:

- od 150 do 200 tis. € zníženie o 20 %;
- od 200 do 250 tis. € zníženie o 40 %;
- od 250 do 300 tis. € zníženie o 70 %;
- nad 300 tis. € zníženie o 100 %.

✓ Návrh EK EÚ definuje nasledujúce odpočítateľné položky objemu priamych platieb :

- **Odmeny** efektívne vyplatené pracovníkom farmy v predchádzajúcom roku vrátane daní a sociálnych príspevkov so vzťahom k zamestnancom,
- **Platby na ozelenenie** , ktoré môžu dosiahnuť max. 30% národnej obálky.

✓ Príklad výpočtu:

- **560 tis. € - 200 tis. € = 168 tis. € = 192 tis. €**,
- od 150 do 200 tis. € zníženie o 20 %; $192 - 150 = 42$, $42 \times 20\% = 8,4$ tis. €
- od 200 do 250 tis. € zníženie o 40 %; 0, $0 \times 40\% = 0$ tis. €
- od 250 do 300 tis. € zníženie o 70 %; 0, $0 \times 70\% = 0$ tis. €
- nad 300 tis. € zníženie o 100 %; 0, $0 \times 100\% = 0$ tis. €
- Zníženie nároku stropovaním - **8,4 tis. €**, t.j. farma dostane max. $560 - 8,4 = 551,6$ tis. €.

✓ **Návrh odpočítateľných položiek je zásadnou zmenou. Umožňuje minimalizovať dosahy stropovania u väčšiny fariem na Slovensku až na nulovú redukciu priamych platieb.**

13/38

Ozelenenie

□ **Diverzifikácia plodín (§30);**

Tam kde orná pôda predstavuje **viac ako 3 ha** a nie je celá zatravnená, alebo ľadom ležiaca, alebo kultivovaná (celá) pod závlahou počas významnej časti roka, **obrábanie musí pozostávať minimálne najmenej z troch rozdielnych plodín.**

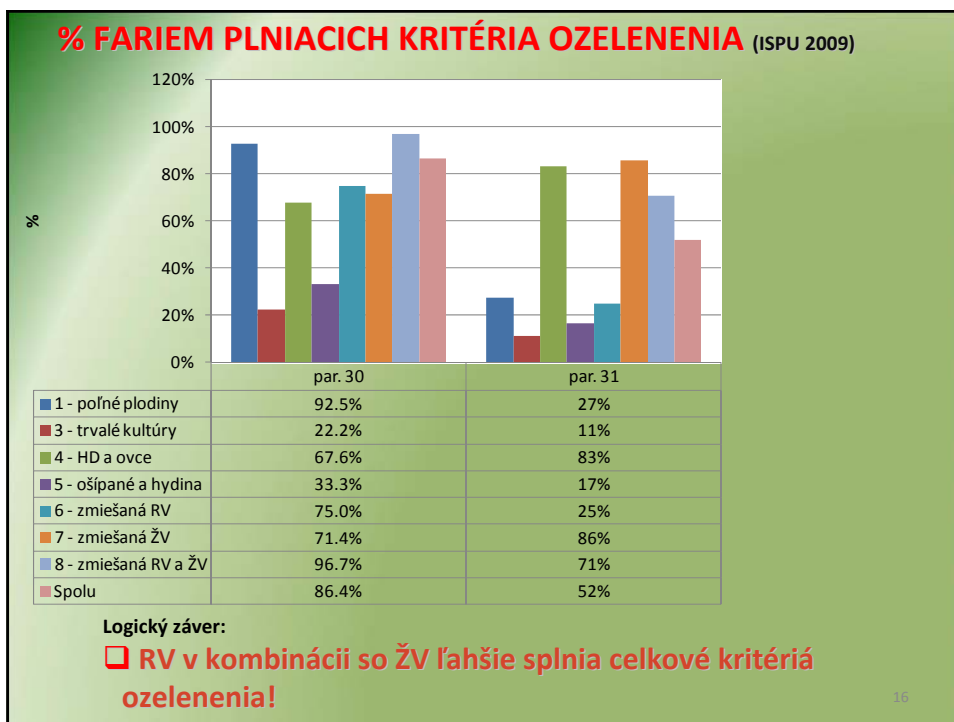
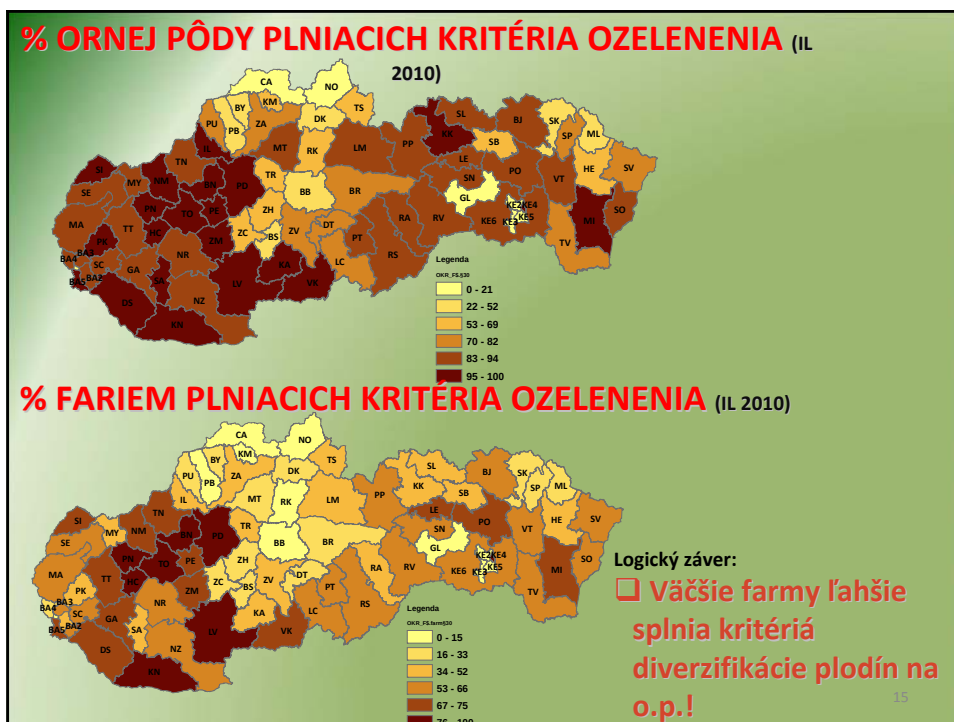
Žiadna z nich však nesmie predstavovať **menej ako 5% o.p. a hlavná z nich viac ako 70% o.p.**

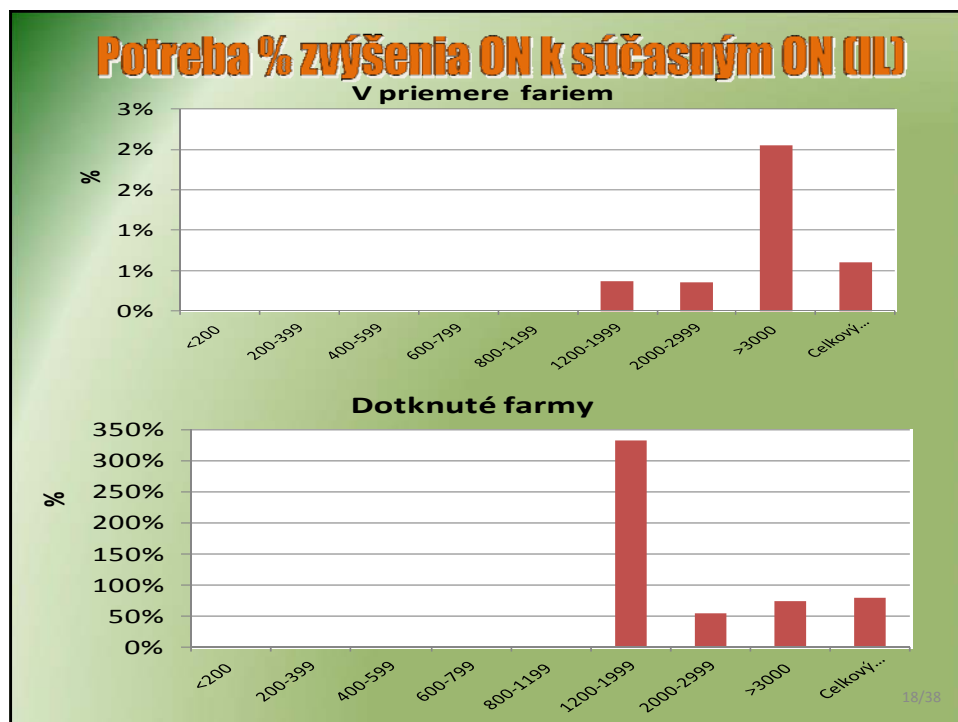
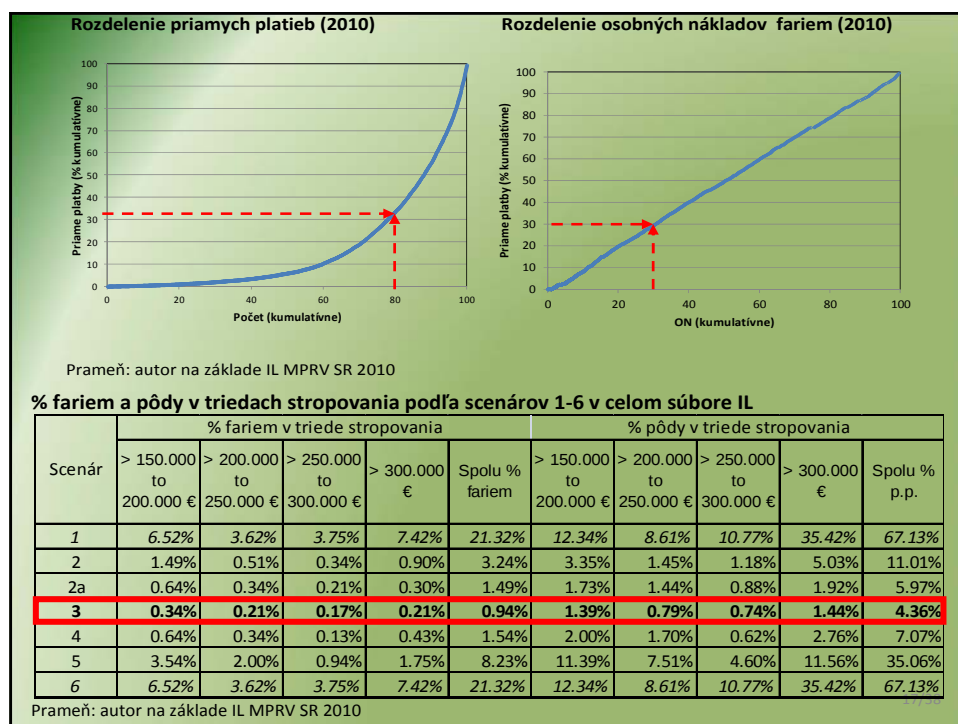
□ **Trvalé trávne porasty (§31);**

1. Udržiavanie trvalých trávnatých plôch „referenčné plochy pokryté trvalým trávnym porastom“, s výnimkou vyššej moci **nesmie** referenčná výmera TTP (odst. 1) **poklesnúť o viac ako 5%.**

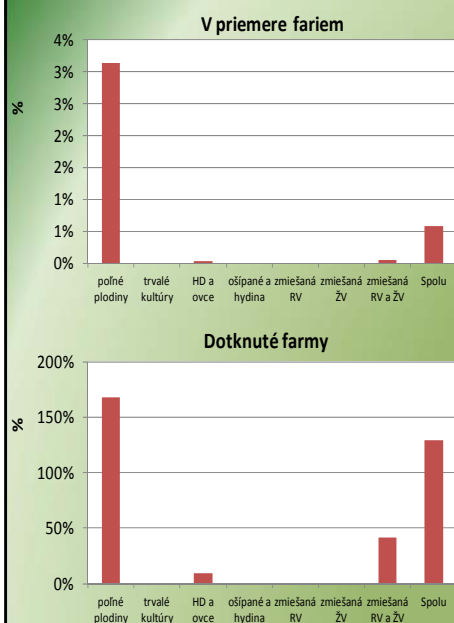
□ **Dobrovoľné úhorovanie (§32)** vo výške 7% ornej pôdy.

14

Potreba % zvýšenia ON k súčasným ON (VZ)

Farmy podľa typických výrobných zameraní (VZ)

Najvyššiu úroveň obálky pre stropovanie hlavne farmy - poľné plodiny (veľmi nízke osobné náklady).

Eliminácia stropovania na nulu **v priemere fariem podľa VZ** znamená:

- 1- **poľné plodiny** ON + 3,1 - 3,8%, ale u dotknutých fariem až + 104,8 - 168,1%,
- 3 - trvalé kultúry, nemusia zvyšovať ON,
- 4 - **HD a ovce** ON + 0 - 0,3%, ale u dotknutých fariem + 9 - 14,1%,
- 5 - ošípané a hydina bez zvýšenia ON ,
- 6 - **zmiešaná RV** ON + 0 - 1,3%, u dotknutých fariem + 0 - 3,4%,
- 7 - zmiešaná ŽV bez zvýšenia ON,
- 8 - **zmiešaná RV a ŽV** ON + 0 - 0,2%, ale u dotknutých fariem až + 13,9 - 41,5%.

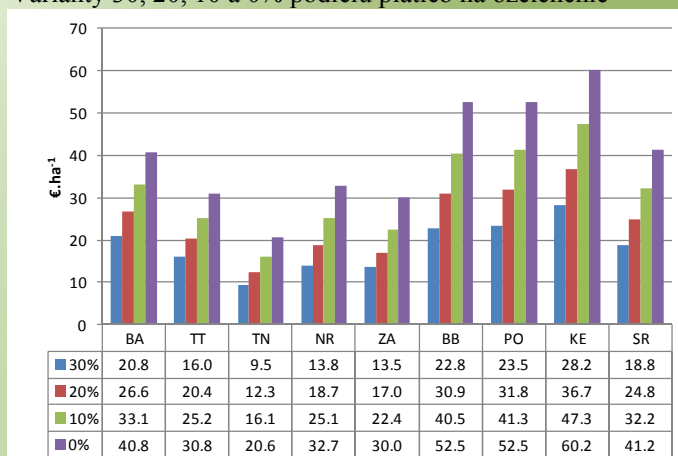
19/38

Stropovanie – ozelenovanie

- So znížením podielu platieb na ozelenenie dôjde k značnému nárastu stropovateľného objemu priamych platieb (znižovanie odpočítateľnej položky). Toto zvýšenie je veľmi veľké hlavne v krajoch BB, PO a KE.

Stropovaný objem priamych platieb prepočítaný na ha p.p.

Varianty 30, 20, 10 a 0% podielu platieb na ozelenenie

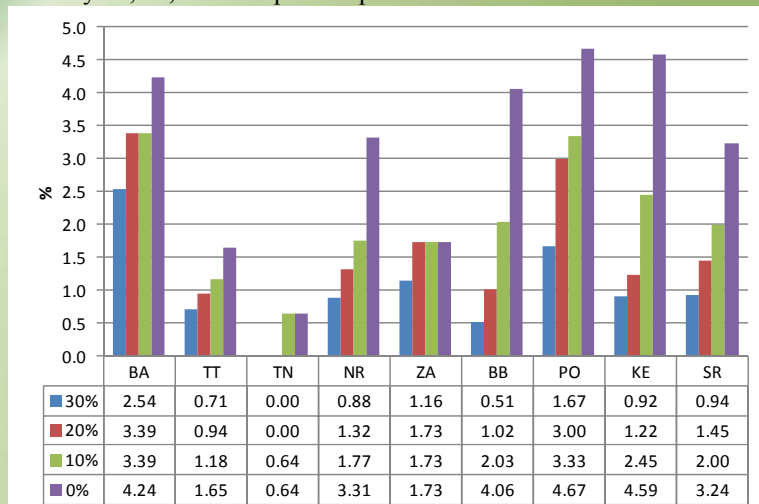

Prameň: autor na základe IL MPRV SR 2010

20/38

Stropovanie – ozelenovanie

% fariem dotknutých stropovaním z celkového počtu fariem v kraji
Varianty 30, 20, 10 a 0% podielu platieb na ozelenenie

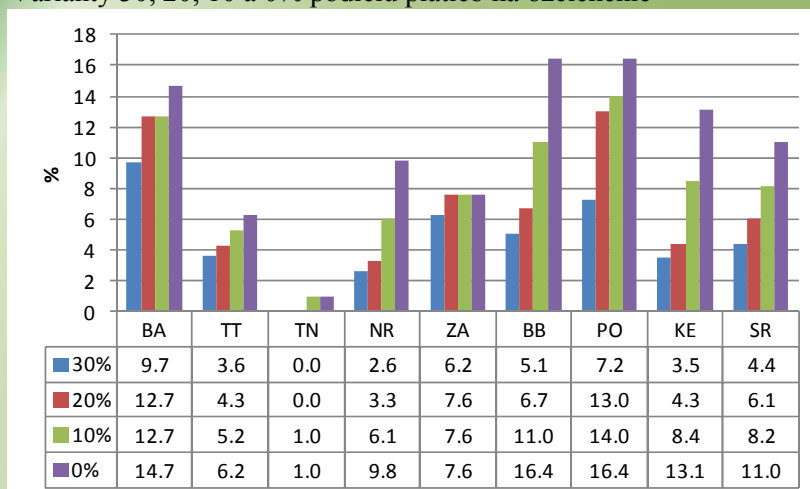

Prameň: autor na základe IL MPRV SR 2010

21/38

Stropovanie – ozelenovanie

% pôdy dotknutej stropovaním z celkovej výmery p.p. kraja
Varianty 30, 20, 10 a 0% podielu platieb na ozelenenie

Prameň: autor na základe IL MPRV SR 2010

22/38

Stropovanie – ozelenovanie

Objem priamych platieb presunutelných do PRV podľa krajov SR, variantu podielu ozelenenia a jeho výmery (a – celá výmera, b – štruktúra RV 2010)

	30% a	30% b	20% a	20% b	10% a	10% b	0%
BA	53.2	54.0	154.0	154.0	293.0	293.0	453.0
TT	40.3	41.0	134.0	134.0	280.0	280.0	466.0
TN	0.0	0.0	0.0	0.0	4.0	4.0	8.0
NR	62.6	63.0	143.0	143.0	298.0	298.0	600.0
ZA	404.9	405.0	562.0	562.0	736.0	736.0	916.0
BB	111.1	111.0	280.0	280.0	555.0	555.0	936.0
PO	218.0	218.0	447.0	447.0	798.0	798.0	1290.0
KE	349.0	349.0	482.0	482.0	655.0	655.0	903.0
SR	1239.1	1241.0	2202.0	2202.0	3619.0	3619.0	5572.0
SR*	1553.7	1556.1	2761.1	2761.1	4537.8	4537.8	6986.7

Prameň: autor na základe IL MPRV SR 2010

Pozn.: SR* - prepočítané na celú výmeru poľnohospodárskej pôdy, t.j. 1936 tis. ha

23/38

Stropovanie - záver

- Scenáre s odpočtom platieb na ozelenenie (v súčasnej štruktúre RV) a osobných nákladov, alebo ich časti, t.j. mzdy, alebo odvody) pre účely stropovania sú **výrazne priaznivejšie**, ako bez týchto odpočtov (iba **1,5-2,5 mil.€**. **Bez odpočtu** presahuje odhad dosahu stropovania **60 mil. €**).
- Stropovanie by sa dotklo, v závislosti na scenároch s odpočtami, asi **1 – 1,5% fariem a 4,4 - 6% poľnohospodárskej pôdy**. V najpriaznivejšom scenári to v priemere predstavuje síce iba **530€ - 800€ na farmu**, ale na dotknutú farmu to môže predstavovať aj okolo 56 tis.€.
- Čím vyššia je platba na ozelenenie (a jej %), tým vyššia bude celková priama platba, ale aj zníženie platieb stropovaním a naopak!!!
- Najvyššie podiely na celkovom objeme stropovania sú v rozhodujúcej miere u fariem od 1200 ha a viac, hlavne **veľkých fariem v triede >3000 ha**.
- **Najvyššiu úroveň stropovania** a tým aj najväčšie relatívne zníženie platieb by mohli dosiahnuť farmy **VZ zmiešanej rastlinnej výroby a poľné plodiny**, ktoré majú veľmi nízke osobné náklady.
- Zásadným individuálnym riešením presahu stropov priamych platieb je zrejme **a) zvýšenie zamestnanosti, resp. odmien pracovníkov fariem a b) zmeny v štruktúre rastlinnej výroby**.

24/38

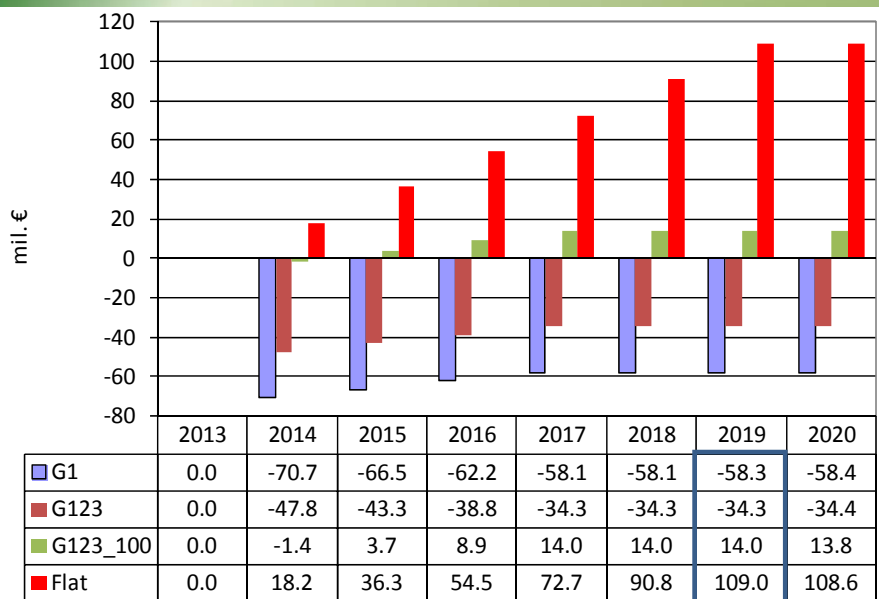
DOSAHY NÁVRHU NOVEJ SPP Základné parametre Slovenska v návrhu priamych platieb SPP EÚ 2014-2020											
Scenár	Priame platby I. piliera	jedn.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014-20
Referenčný scenár	Obálka	mil. €	388.2	388.2	388.2	388.2	388.2	388.2	388.2	388.2	2717.3
	rozdiel oproti EÚ-27, 2013	%	-21.9	-21.9	-21.9	-21.9	-21.9	-21.9	-21.9	-21.9	-21.9
	φ sadzba	€/ha	200.4	200.4	200.4	200.4	200.4	200.4	200.4	200.4	200.4
Legislatívny návrh EK EÚ	Obálka	mil. €	388.2	386.8	391.9	397.0	402.2	402.2	402.2	402.2	2784.3
	rozdiel oproti EÚ-27, 2013	%	-21.9	-22.2	-21.2	-20.1	-19.1	-19.1	-19.1	-19.1	-20.0
	z obálky základná platba	mil. €	288.7	232.1	235.1	238.2	241.3	241.3	241.3	241.3	1670.6
	viazané platby	mil. €	99.5	38.7	39.2	39.7	40.2	40.2	40.2	40.2	278.4
	ozelenenie	mil. €	0.0	116.0	117.6	119.1	120.6	120.6	120.6	120.6	835.3
	φ sadzba	€/ha	200.4	199.7	202.4	205.0	207.7	207.7	207.7	207.7	205.4
	z toho základná platba	€/ha	149.1	119.8	121.4	123.0	124.6	124.6	124.6	124.6	123.2
	ozelenenie	€/ha		59.9	60.7	61.5	62.3	62.3	62.3	62.3	61.6
EÚ-27, Flat 2019	Obálka	mil. €	388.2	406.3	424.5	442.7	460.8	479.0	497.2	497.2	3207.7
	rozdiel oproti EÚ-27, 2013	%	-21.9	-18.3	-14.6	-11.0	-7.3	-3.7	0.0	0.0	-7.8
	z obálky základná platba	mil. €	288.7	243.8	254.7	265.6	276.5	287.4	298.3	298.3	1924.6
	viazané platby	mil. €	99.5	40.6	42.5	44.3	46.1	47.9	49.7	49.7	320.8
	ozelenenie	mil. €	0.0	121.9	127.4	132.8	138.3	143.7	149.2	149.2	962.3
	φ sadzba	€/ha	200.4	209.8	219.2	228.6	238.0	247.3	256.7	256.7	236.6
	z toho základná platba	€/ha	149.1	125.9	131.5	137.1	142.8	148.4	154.0	154.0	142.0
	ozelenenie	€/ha		62.9	65.8	68.6	71.4	74.2	77.0	77.0	71.0
Rozdiel legislatívneho návrhu a požiadavky na príjem: výpočet podľa Parlamentu a Rady EÚ na základe: Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing rules for direct payment scheme for farmers	Obálka	mil. €	0.0	-19.6	-32.6	-45.6	-58.7	-76.9	-95.0	-95.0	-423.4
	rozdiel oproti EÚ-27, 2013	%	0.0	-3.9	-6.6	-9.2	-11.8	-15.5	-19.1	-19.1	-12.2
	z obálky základná platba	mil. €	0.0	-11.7	-19.6	-27.4	-35.2	-46.1	-57.0	-57.0	-254.0
	viazané platby	mil. €	0.0	-2.0	-3.3	-4.6	-5.9	-7.7	-9.5	-9.5	-42.3
	ozelenenie	mil. €	0.0	-5.9	-9.8	-13.7	-17.6	-23.1	-28.5	-28.5	-127.0
	φ sadzba	€/ha	0.0	-0.2	-0.4	-0.6	-0.8	-1.0	-1.2	-1.2	-0.4
	z toho základná platba	€/ha	0.0	-0.2	-0.4	-0.6	-0.8	-1.0	-1.2	-1.2	-0.4
	ozelenenie	€/ha	0.0	-3.0	-5.1	-7.1	-9.1	-11.9	-14.7	-14.7	-9.4

DOSAHY NÁVRHU NOVEJ SPP

- Ozelenenie - **iba rotácia plodín, stav roku 2010**, variant označený ako **G1**,
- Ozelenenie - **rotácia plodín, TTP - stav roku 2010, úhor 7%** variant označený ako **G123**,
- ten istý scenár ako G123, ktorý je označený ako **G123_100, ale na 100% výmery fariem**,
- doplňkový scenár**, ako G123, ale s obálkou priamych s vyrovnaním priamych platieb v EÚ 27 na úroveň priemeru do roku 2019 (variant **Flat**).

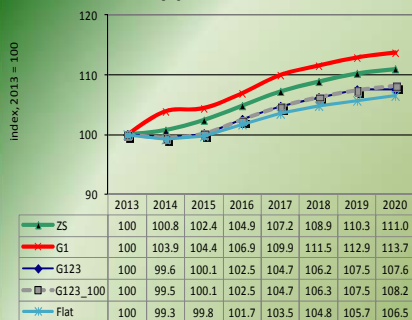
PRODUKČNE EKONOMICKÉ EFEKTY

Rozdiely v priamych platbách v porovnaní so základným scenárom

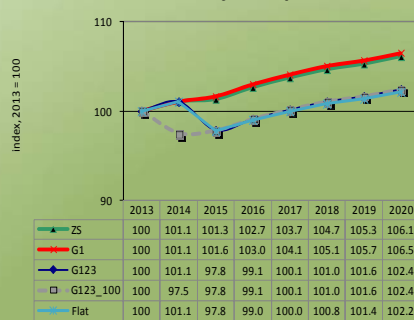

7/38

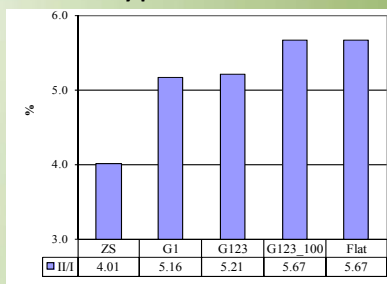
Index zmeny produkcie

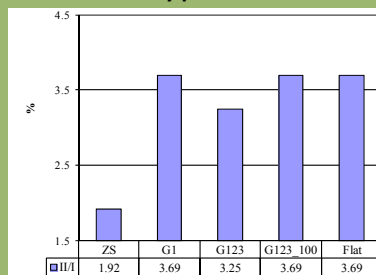
Zmena objemu produkcie

Zmena ceny produkcie RV

Zmena ceny produkcie ŽV

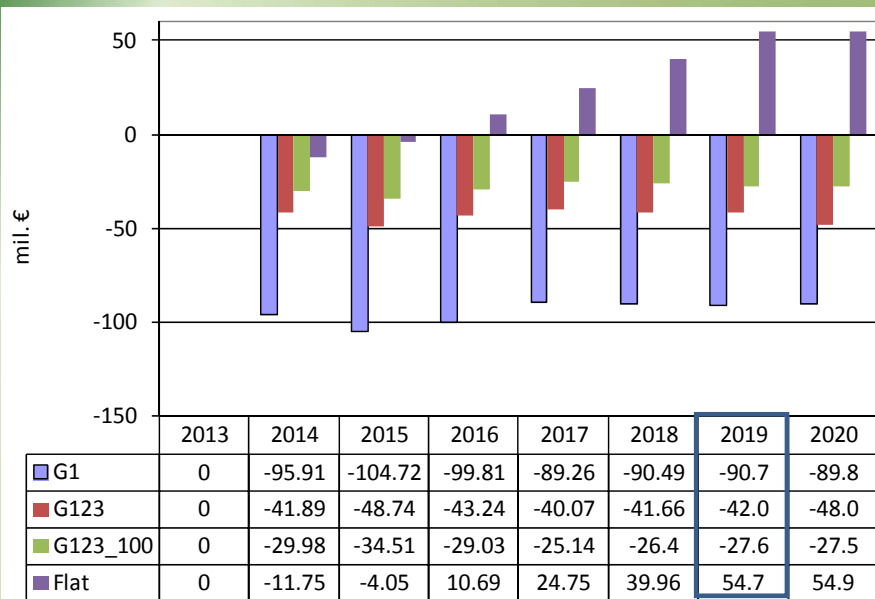

28/38

Pozn.: I – obdobie rokov 2009-2013, II – obdobie rokov 2013-2018 (dve rovnako dlhé periódy)

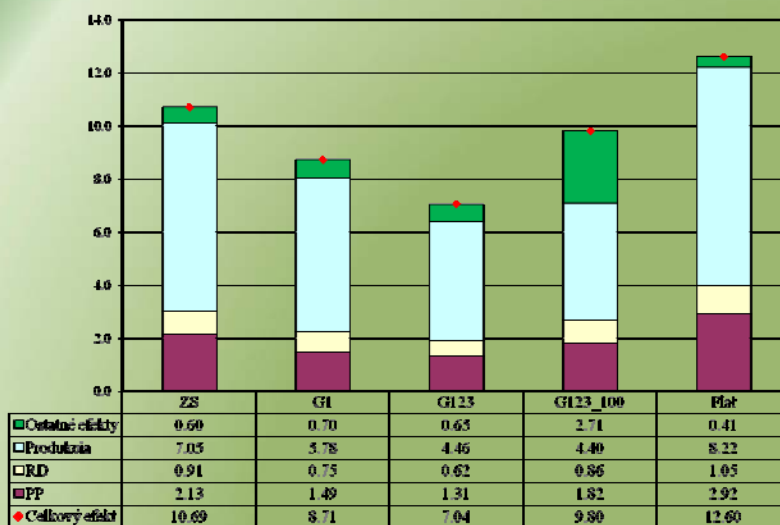
EKONOMICKÝ EFEKT

Rozdiely v ekonomickom výsledku poľnohospodárstva v porovnaní so základným scenárom

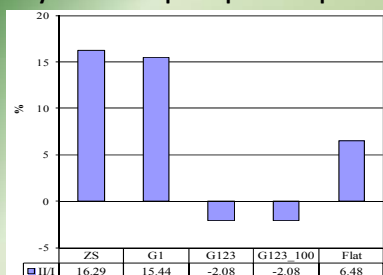
AGREGOVANÝ EKONOMICKÝ EFEKT

Rozklad zmeny príjmu 2014-2020/2009-2013

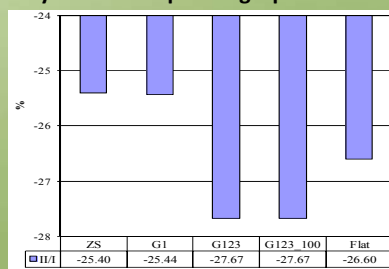

EKONOMICKÝ EFEKT

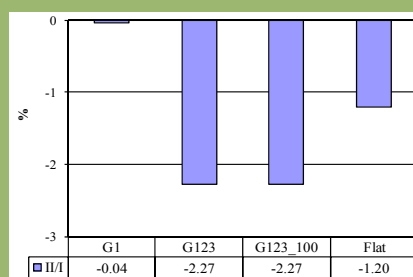
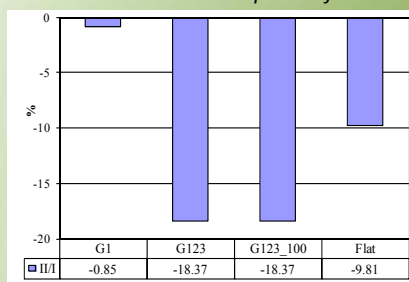
Zmeny v čistom exporte poľnohospodárstva

Zmeny v čistom exporte agropotravinárstva

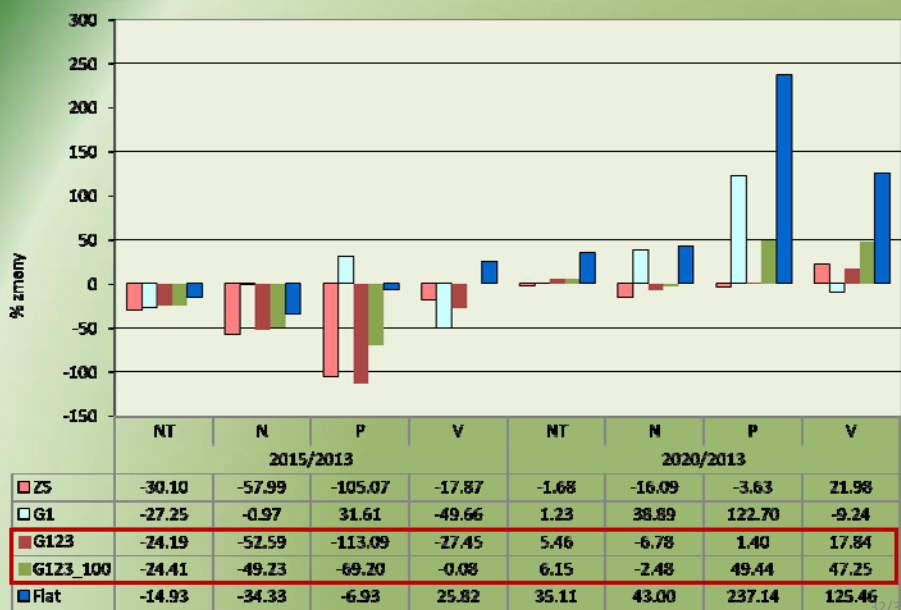
... a oproti referenčnému základnému scenáru

Pozn.: I – obdobie rokov 2009-2013, II – obdobie rokov 2013-2018 (dve rovnako dlhé periódy)

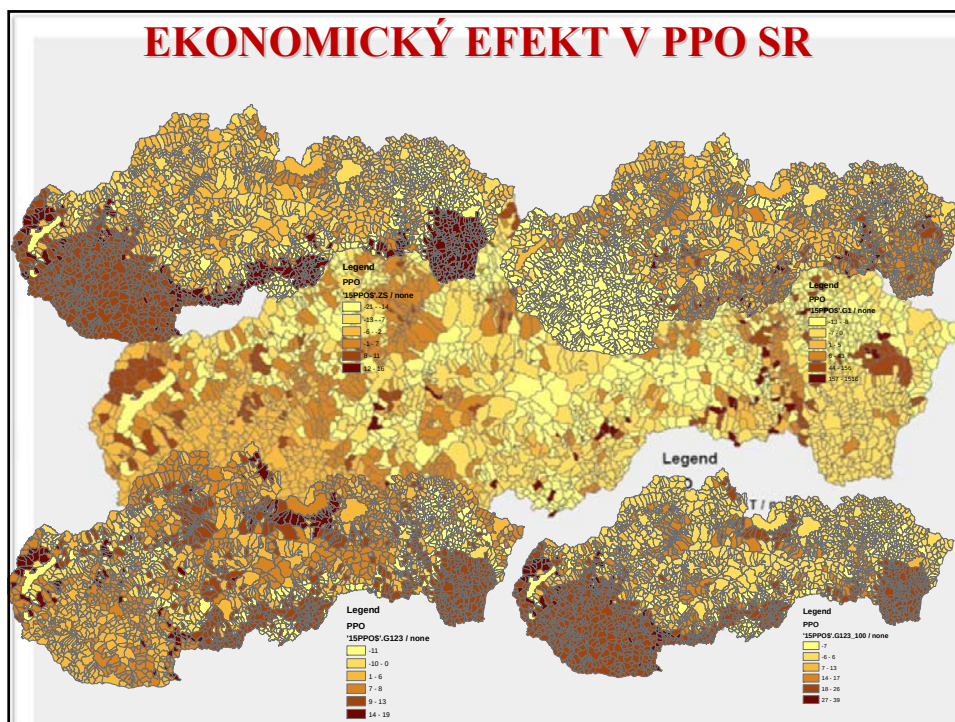
38

EKONOMICKÝ EFEKT V PPO SR

39

EKONOMICKÝ EFEKT V PPO SR

Produkčne ekonomické dosahy - závery

- **Návrhy ozelenovania** v jeho plnej forme **prispievajú k zníženiu potenciálu rastu produkcie**.
- **Úhorovanie ovplyvní rozsah produkcie** na ornej pôde (zvýšenie využitia TTP sprevádzané **poklesom využitia ornej pôdy** a väčším podielom zelených plôch).
- **Dodatočné náklady spojené s ozelenovaním**.
- **Negatívny vplyv na cenový vývoj na slovenskom trhu**. **Dôvodom** nie je iba úhorovanie, ale hlavne **relatívny pokles obálky priamych platieb**.
- Postupné **vyrovnávanie na úroveň priemeru EÚ (Flat)**, napriek zakomponovaniu úhoru a ozelenenia, by mal tento evidentný **tlmiaci efekt na rast cien** nielen rastlinných, ale aj živočíšnych výrobkov.
- **Tlak na rast cien** poľnohospodárskych výrobkov bude prispievať
 - k znižovaniu ich konkurencieschopnosti,
 - k tlaku na rast cien **v slovenskej vertikále výroby potravín**,
 - k rastu výdajov na potraviny
 - a výsledkom bude **pokračovanie rastu importu potravín**. Zoslabenie trendu **iba vyrovnávaním ekonomických podmienok výroby v rámci celej EÚ-27**. Jednoznačne o tom svedčia modelové výsledky takéhoto scenára (Flat).

Produkčne ekonomické dosahy - závery

Nová SPP

- v uplatnení **G1**, t.j. **presun časti platieb do nemotivujúcej zložky nezlepši možnosti poľnohospodárskeho exportu** (relatívne zníženie cenovej konkurencieschopnosti).
- v uplatnení **G123, resp. G123_100** (ozelenenie na časti, resp. celej výmere a 7% úhorovanie), je zo všetkých alternatív **v oblasti zahraničného agropotravinárskeho obchodu najnepriaznivejšia!** Zvýši negatívne saldo poľnohospodárskych surovín;
- **vyrovnanie platieb do roku 2019 EÚ-27 na úroveň priemeru EÚ** (ale došlo by k tomu iba postupne **pri plnej forme ozelenenia** a na celej výmere pôdy) by síce taktiež viedlo k pokračujúcemu **zhoršovaniu salda** agropotravinárskeho obchodu (a **ph surovín**), ale **výsledok by bol výrazne lepší, ako scenáre G123 a G123_100.**

35/38

Produkčne ekonomické dosahy - závery

Z výsledkov (tržby - náklady + podpora) vyplýva, že:

- **Strata z výroby by mohla pretrvávať, hlavne v scenári G1** (nekompletné ozelenenie). V scenároch G123 a G123_100 bude nevyhnutné dosiahnuť individuálne zmeny v štruktúre osevu veľkej časti poľnohospodárskych fariem Slovenska.
- **Ozelenenie v návrhu SPP neznamena zatrávnenie plôch** ale ústup od pestovania monokultúr a **zoslabovanie dosahov klimatických zmien a erózie.**
- **Scenár s plným ozelenením a 7% úhorom prináša najvyšší efekt, ale možno pri ňom očakávať nízky rast produkcie a najvyššie zvýšenie cien s ich multiplikáciou v potravinovej vertikále.** Z pohľadu výsledkov je to však scenár s ekonomicky najvýhodnejším riešením.
- **Vyrovnanie platieb (Flat)** prezentuje aj v rámci ozelenenia a úhoru iba odhad potenciálu dosahovanie stabilného ekonomického výsledku nad 100 mil. € ročne.

36/38

Záver

Modelové výsledky naznačujú, že **navrhovaná forma novej SPP po roku 2013 môže byť skôr v prospech menej produkčných a menej intenzívnych regiónov.**

Nasvedčuje tomu aj vysoko pravdepodobný scenár G123_100, v ktorom je značne **vyššia zmena v celkovom príjme** predikovaná pre PPO **pahorkatín a vrchovín, ako pre oblasti nížin**, ktoré reformou regionálne prehrávajú.

Čiastočne by to mohlo zmeniť:

- **reálne vyrovnanie platieb v EÚ-27 a zmena úrovne základnej platby a zníženie podielu ozelenenia,**
- **regionalizácia základnej platby,**
- **vyššia možnosť viazať platby na ornej pôde na produkciu** (oproti EK navrhovaným 10%).

37/38

